

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه مذاهب اسلامی
دانشگاه مذاهب اسلامی
دانشکده فقه و حقوق

پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته فقه مقارن و حقوق خصوصی اسلامی

عنوان:

پیوند اعضای محکومین به اعدام در فقه مقارن و حقوق موضوعه ایران

نگارش:

طاهره میرزائیان

استاد راهنما:

دکتر محمد حسین مختاری

استاد مشاور:

دکتر حامد رستمی نجف آبادی

تیرماه ۱۳۹۸

بسمه تعالی

دانشگاه مذاهب اسلامی

تعهدنامه اصالت پایان نامه / رساله

اینجانب طاهره میرزائیان دانشجوی رشته فقه مقارن و حقوق خصوصی اسلامی مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد بدین وسیله اصالت کلیه مطالب موجود در مباحث مطروحه در پایان نامه/ رساله تحصیلی خود، با عنوان پیوند اعضای محکومین به اعدام در فقه مقارن و حقوق موضوعه ایران را تأیید

کرده، اعلام می نمایم که تمامی محتوی آن حاصل مطالعه، پژوهش و تدوین خودم بوده و به هیچ وجه رونویسی از پایان نامه و یا هیچ اثر یا منبع دیگری، اعم از داخلی و خارجی نبوده و وهر گونه بهره گیری از منابع، درپاورقی و منابع و ماخذ بیان گردیده است. تعهد می نمایم در صورت اثبات عدم اصالت آن و یا احراز عدم صحت مفاد آن در هر مرحله از مراحل منتهی به فارغ التحصیلی و یا پس از آن و یا تحصیل در مقاطع دیگر و یا اشتغال دانشگاه حق دارد ضمن رد پایان نامه نسبت به ابطال مدرک تحصیلی مربوطه اقدام نماید. مضافاً اینکه کلیه مسئولیت ها و پیامدهای قانونی و یا خسارت وارده از هر حیث متوجه اینجانب می باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو

طاهره میرزائیان

امضاء و تاریخ

تقدیم به:

پدر مهربان و مادر عزیزم که همواره چراغ راه من در زندگی و تحصیل بوده اند.

سپاسگزاری:

اینک که با عنایت و استمداد از خداوند متعال نگارش این رساله را به پایان رساندم او را سپاس می گویم که با لطف و رحمت بی انتهایش این توفیق را به بنده ارزانی داشت و بدین وسیله تشکر و امتنان قلبی خود را از کلیه اساتید بزرگوار بالاخص استاد راهنمای ارجمند جناب آقای دکتر محمدحسین مختاری که در مقام استاد راهنما، حقیقاً را در تدوین این رساله یاری رساندند و همچنین از جناب آقای دکتر حامد رستمی نجف آبادی که بعنوان استاد مشاور زحمت مشاوره این رساله را بعهده داشتند سپاسگزاری نموده و توفیق روزافزون ایشان را از درگاه خداوند منان خواستارم.

چکیده:

موضوع پیوند اعضا به روش‌های جدید به صورت مرسوم امروزی، از مباحث بسیار حساس فقهی است که به دقت و احتیاط بیشتری نیاز دارد. قضاوت و فتوای قطعی نسبت به جواز و عدم جواز آن بسیار دشوار است، زیرا هیچ‌گونه نصی در قرآن و سنت و اقوال ائمه فقه، در این خصوص وجود ندارد. بررسی‌ها چنین نشان می‌دهد که در میان فقهای معاصر و علمای مذاهب اسلامی دو نظر کلی وجود دارد: نظر مخالفان (کسانی که پیوند اعضا را به طور مطلق امری نامشروع می‌دانند) و نظر موافقان (کسانی که با رعایت شرایط خاص بعضی انواع پیوند را جایز می‌دانند). این دو گروه در توجیه ادعای خودشان دلایل متعددی بیان داشتند لیکن توجه به نظر هر کدام از دو گروه یک سری معایب و محاسن به همراه خواهد داشت. نظرات فقهای مذاهب اسلامی نیز تا حدودی موجب تقویت ارائه راهکار اساسی را لازم می‌داند. از آنجا که موضوع «اهدای اعضا و بافتها» یا «الترقیع و زرع الاعضاء» از جمله موضوعات حساس، پرابعاد و متحول دنیای پزشکی است. بنابراین مسائل و ابهامات فراوانی در جوانب گوناگون آن از حیث پزشکی، فقهی و حقوقی مطرح گشته است. این مساله، یکی از موضوعات مهم شرعی است که در زمان پیامبر و حتی فقهای سلف به شکل امروز مطرح نبود، اما با توجه به پیشرفت‌های علمی پزشکی و پیوند عمیقی که بین فقه اسلامی و امر سلامت انسان به وجود آمده است، حکم فقهی اهدای اعضا از دغدغه‌های بزرگ جوامع اسلامی قرار گرفته و فقهای معاصر با توجه به آیات و روایات و بررسی قواعد و متون فقهی برداشت‌های متفاوتی ارائه داده‌اند. برخی معتقد به عدم جواز اهدای اعضا بوده و بعضی دیگر، طبق برداشت‌های اجتهادی خود با نوعی محدودیت و رعایت شرایطی، آن را جایز می‌دانند. البته جواز و عدم جواز آن به یک مذهب اختصاص ندارد. یافته‌ها حاکی از آن است که فقهای معاصر و علمای مذاهب اسلامی در این خصوص به دو دسته تقسیم شده‌اند به گونه‌ای که گروهی با مبانی فقهی نظیر نجاست اعضا قطع شده، حرمت مثله کردن و حرمت اضرار به نفس این کار را جایز نمی‌دانند و در مقابل گروهی دیگر از فقها با تمسک به برخی از ادله نظیر آیات و قاعده سلطنت، به جواز چنین عملی حکم داده‌اند. با وحدت ملاک از بند «ج» ماده ۱۵۸، ۳۶۵، ۳۷۲، ۴۹۵، ۴۹۷ و ۷۲۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ که دلالت بر قاعده تسلیط بر نفس دارد و نیز قانون اهدای عضو مصوب ۱۳۷۹ جواز چنین عملی پذیرفته شده است. با توجه به گستردگی بحث، در این تحقیق سعی بر آن است تا با استفاده از تجربه‌های دیگران و گردآوری نظریه‌های پراکنده، دیدگاه‌های کلی فقهای مذاهب خمس در این خصوص مورد تجزیه و تحلیل قرار بگیرد.

کلیدواژگان:

اهدای اعضا، محکوم به اعدام، اعلام رضایت، مذاهب اسلامی

«فهرست مطالب»

صفحه

عنوان

فصل اول : کلیات و تبیین مفاهیم

۱۴.....	الف) بیان مسأله.....
۱۶.....	ب) اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۱۷.....	ج) پیشینه تحقیق.....
۱۹.....	د) اهداف تحقیق.....
۱۹.....	ه) سوالات تحقیق.....
۱۹.....	و) فرضیه های تحقیق.....
۲۰.....	ز) روش تحقیق.....
۲۰.....	ح) سازماندهی تحقیق.....
۲۱.....	مقدمه.....
۲۴.....	مبحث اول) تبیین مفاهیم.....
۲۴.....	گفتار اول) مفهوم اعدام.....
۲۴.....	بند اول) تعریف لغوی.....
۲۴.....	بند دوم) تعریف اصطلاحی.....

گفتار دوم) مفهوم اهدای اعضاء..... ۳۰.....

بند اول) تعریف لغوی..... ۳۱.....

بند دوم) تعریف اصطلاحی..... ۳۱.....

مبحث دوم) ضرورت وضع اعدام و اهدای اعضاء..... ۳۳.....

گفتار اول) کارکردهای اعدام..... ۳۴.....

گفتار دوم) کارکردهای اهدای اعضاء..... ۳۸.....

مبحث سوم) تاریخچه اعدام و اهدای اعضاء..... ۴۱.....

گفتار اول) سابقه تاریخی اعدام..... ۴۱.....

گفتار دوم) سابقه تاریخی اهدای اعضاء..... ۴۸.....

مبحث چهارم) مزایای اعدام به روش اهدای اعضاء..... ۴۹.....

گفتار اول) تحمل درد و رنج کمتر برای محکوم به اعدام..... ۵۰.....

گفتار دوم) احساس آرامش معنوی و خلاصی از عذاب وجدان..... ۵۰.....

گفتار سوم) منفعت اقتصادی حاصله برای بازماندگان محکوم به اعدام..... ۵۱.....

گفتار چهارم) تامین عضو برای نیازمندان و متقاضیان دریافت عضو..... ۵۲.....

فصل دوم: بررسی فقهی حقوقی دیدگاه های مربوط به پیوند اعضا با تاکید

بر فقه مقارن

- مبحث اول) موضوع گیری های متفاوت درباره اهدای اعضاء در مذاهب اسلامی.....۵۴
- گفتار اول) استدلال موافقان اهدای اعضاء.....۵۷
- بند اول) حکومت ادله عناوین ثانویه بر ادله عناوین اولیه.....۵۷
- بند دوم) قاعده تراحم.....۵۸
- بند سوم) روایات.....۵۸
- گفتار دوم) استدلال مخالفان اهدای اعضاء.....۷۲
- بند اول) حرمت اضرار به نفس.....۷۲
- بند دوم) حرمت مثله کردن.....۷۳
- بند سوم) حرمت تغییر در خلقت خداوند.....۷۴
- بند چهارم) حرمت تذلیل و خواری مسلمان.....۷۴
- مبحث دوم) موضوع گیری های متفاوت درباره اعدام در مذاهب اسلامی.....۸۰
- گفتار اول) استدلال موافقان اعدام.....۸۲
- گفتار دوم) استدلال مخالفان اعدام.....۸۳
- الف) مجازاتی برگشت ناپذیر.....۸۵
- ب) اثر اربعایی اعدام.....۸۶

- ج) مجازات اعدام، قاطع حق خدادادی..... ۸۷
- د) عدم کارایی مجازات اعدام در کاهش جرائم..... ۸۸
- ه) از بین رفتن خاصیت ارعابی مجازات اعدام..... ۸۸
- و) عدم اطمینان از دستگیری و اجرای کامل مجازات و عدالت..... ۸۹
- ز) مشکلات فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی..... ۹۰
- ح) رواج خشونت و فرهنگ انتقام‌جویی در جامعه..... ۹۱
- ط) شکسته شدن تابوی خشونت با اعدام در ملاعام..... ۹۱

فصل سوم: ماهیت و کیفیت اهدای عضو محکومین به اعدام در فقه مقارن و حقوق ایران

- مبحث اول) رویکرد فقه مذاهب اسلامی به پیوند عضو محکومین به اعدام..... ۹۳
- گفتار اول) انواع پیوند اعضا در فقه مذاهب اسلامی..... ۹۵
- گفتار دوم) حکم انواع پیوند اعضا در فقه مذاهب اسلامی..... ۹۶
- مبحث دوم) بررسی رویکرد قوانین مختلف درباره پیوند اعضا..... ۱۱۲
- گفتار اول) قانون اساسی..... ۱۱۲
- گفتار دوم) قانون مجازات اسلامی..... ۱۱۴
- گفتار سوم) قوانین و مقررات پزشکی و بهداشتی..... ۱۱۷

- گفتار چهارم) دستورالعمل، آئین نامه و بخشنامه های پزشکی..... ۱۳۰
- مبحث سوم) شرایط قانونی جواز اهدای اعضا از محکومین به اعدام..... ۱۳۱
- گفتار اول) اعلام رضایت قانونی محکوم به اعدام..... ۱۳۳
- گفتار دوم) همکاری نهادهای درمانی و ضمانت اجرا..... ۱۳۴
- گفتار سوم) تشریفات اداری..... ۱۳۵
- گفتار چهارم) منع پیوند اعضای اتباع خارجی..... ۱۳۶

نتیجه گیری و پیشنهادها

- الف) نتیجه گیری..... ۱۳۹
- ب) ارائه پیشنهاد..... ۱۴۲
- فهرست منابع و مآخذ..... ۱۴۷
- پیوست شماره ۱..... ۱۵۷
- پیوست شماره ۲..... ۱۶۸
- چکیده انگلیسی..... ۱۷۰
- چکیده عربی..... ۱۷۲

فصل اول

کلیات و تبیین مفاهیم

الف) بیان مسأله

دین اسلام، دین کامل و شریعت آن فراگیر همه اعصار است و نیز به جهت جهان شمولی اش در طول زمان دست خوش تغییر و تبدیل نمی شود؛ چه اینکه «حلال محمد حلال الی یوم القیامه و حرامه حرام الی یوم القیامه». از سوی دیگر، در مسیر تفکر اندیشه بشری مسائلی نو و تازه قرار می گیرد که فقه اسلامی و در تبع آن نظام حقوقی باید پاسخگوی آن باشد و به حل آن همت گمارد. یکی از مشکلات جوامع انسانی، وجود افرادی است که به عللی برخی از اقدام های خود را از دست داده و یا دچار از کار افتادگی شده اند. این افراد برای ادامه ی زندگی خود احتیاج دارند تا با عمل جراحی پیوند، آن عضو فاسد را به عضو سالم تبدیل کنند.

از طرف دیگر سلامت و جان انسان ها همواره از دغدغه های مهم جوامع بشری بوده است. دانش پزشکی در روند تکاملی خود، خدمات ارزشمندی را در مورد پیوند اعضا ارائه نموده است پس موضوع پیوند اعضا از جمله موضوعات حساس، پر ابعاد و متحول دنیای پزشکی است و به همین دلیل پرسش ها و ابهامات مختلفی در ابعاد گوناگون آن از حیث پزشکی، اخلاقی، مذهبی، حقوقی و اقتصادی مطرح می شود. در کشورهای اسلامی (مصر و عربستان و غیره) با توجه به خاستگاه دینی قوانین از یک سو و قانونی بودن این عمل از سوی دیگر مشروعیت آن همواره مورد ارزیابی اندیشمندان بوده است. از آنجایی که پیوند اعضا مسئله ای حیاتی در عالم پزشکی محسوب می شود. در مسیر هموار کردن این علم با قوانین مذهبی مشکلاتی داشته اند، ولی هم اکنون پیوند اعضایی مثل قلب، کلیه، قرنیه چشم، کبد، لوزالمعده، ریه، روده و... از انسانی به انسان دیگر صورت می گیرد. در حال حاضر در کشور ما چند جرم وجود دارد که حکم آن اعدام است برخی حکم الهی است که ما نمی توانیم آن را تغییر دهیم حتی بالاترین مقام قانونگذاری هم حق تغییر آن را ندارد و برخی از افرادی را به قتل می رسانند و خداوند هم تکلیف آن را مشخص نموده است.

اگر اولیای دم رضایت ندهند قاتل باید قصاص شود. برخی دیگر از جرایم که حکم اعدام دارند، حکم حکومتی یا قانونگذاری است به عنوان مثال از قانون مبارزه با مواد مخدر یاد کرد برخی جرایم هم وجود دارد که حکم اعدام دارد محاربه و قیام مسلحانه علیه نظام و سایر موارد که در قوانین قابل جست و جو است. به هر دلیل و عنوان که محکوم واجد سلب حیات باشد و ایشان راضی به اهداء عضو به دیگری باشد حکم پیوند اعضای این محکومین از نظر مذاهب اسلامی و نظام حقوقی مورد بررسی قرار می گیرد. همچنین اگر محکومین به اعدام راضی باشند ولی اولیای دم رضایت ندهند مورد بررسی واقع می شود و استفاده از اعضای بدن محکومین به اعدام، می تواند راه کار مناسبی برای کاهش بیماران نیازمند عضو در کشور باشد. بنابراین به عنوان موضوع فقهی و حقوقی که ابعاد مختلفی از قبیل اجتماعی، فرهنگی و عاطفی دارد توضیح و تبیین جوانب و ابعاد آن امری ضروری است.

از جمله مقاصد اجرای مجازات، تنبیه و تربیت جانی، تشفی خاطر مجنی علیه (رضایت او) و تأمین امنیت جامعه است، مقصد غایی در باب حدود و رضایت مجنی علیه مقصد اساسی در اجرای قصاص می باشد. نوع استدلال و اختلاف نگرش در ترجیح بین مقاصد، موجب پیدایش سه دیدگاه در این زمینه شده است. گروهی قائل به منع آن به طور مطلق هستند؛ این گروه شامل برخی از امامیه، حنابله، ظاهر قول مالکیه و برخی از معاصران است. گروهی قائل به جواز مطلق هستند؛ شامل برخی امامیه، حنفیه، شافعیه و برخی از معاصران از این دسته هستند، گروه سوم نیز با تقسیم حق به حق الله و حق الناس قائل به جواز پیوند عضو در حق الله و جواز آن در حق الناس با شروط خاص می باشند؛ فتوای مجمع فقهی جده و برخی از معاصران در این دسته می گنجد. گروهی از فقها که قائل به منع پیوند اعضا هستند استناد به یک سری قواعد و روایاتی مثل قاعده (الضرر لا یزال بالضرر) و روایات دال بر حرمت وصل شعرو حرمت مثله می فرمایند. و گروه دیگری از فقها که قائل به جواز پیوند اعضا هستند استنادشان به قواعدی از جمله قاعده الزام، اضطرار، تسلیط و غیره می باشد. (مرقاتی و نورمحمدی، ۱۳۹۵، ۱۲۴) که

این پایان نامه در صدد مطالعه و بررسی این قواعد به شیوه تطبیقی و مقارن در فقه مدهاب اسلامی و حقوق ایران است.

ب) اهمیت و ضرورت تحقیق

تحولات پیشرفت های علمی - تکنولوژیکی همواره مسائل و پدیده های نوظهوری برای جامعه انسانی به همراه دارد و معمولاً سال ها طول می کشد تا نظام های مختلف اجتماعی بتوانند خود را با این رهاوردهای نوین وفق دهند. این تأخیر تا حدود زیادی به علت عدم تبیین جوانب مختلف موضوع جدید برای تصمیم گیرندگان و رهبران فکری و سیاسی جامعه است. موضوع پیوند اعضا و بافت ها از جمله موضوعات حساس، پرابعد و متحول دنیای پزشکی است و به همین دلیل پرسش ها و ابهامات مختلفی در جوانب گوناگون آن از حیث پزشکی، اخلاقی، مذهبی، حقوقی و اقتصادی مطرح می شود. به هر حال، اگر چه پیوند اعضا در ایران کم سابقه نیست اما با توجه به جوان بودن این دانش نوین و بلکه متهورانه در کشور ما نیز همچون سایر کشورهای جهان در زمره مباحث مناقشه برانگیز در ابعاد پزشکی، حقوقی، اخلاقی باقی مانده است.

پزشکان سخت کوش و متعهد راه طولانی و مشکلی را در رسیدن به پیشرفت هایی که پیوند اعضا را میسر کرده است، طی کرده اند و به همین نسبت امید به زندگی در بیماران و مبتلایان به فساد عضو را ارتقا بخشیده اند. این عمل خیرخواهانه گرچه گاهی موجب احیای بیماران می شود اما مسلماً بایستی تابع قوانین و قواعد خاصی باشد تا راه هرگونه سوء استفاده و برتری پویی انسانی بسته شود بنابراین در قوانین مدنی کشورها مقررات خاصی در این باره وضع شده است. با توجه به وجود محکومین به اعدام و متقاضی اهداء اعضا، وضعیت کشور ما که تعداد بیماران خاص و نیازمند پیوند عضو، چشمگیر است و می توان گفت تقاضا برای دریافت اعضا پیوندی بیشتر از تعداد موجود آن است و شکاف میان این دو روزه روز بیشتر می شود و از سوی دیگر توانایی پزشکان ایرانی به انجام عمل پیوند اعضا ضرورت انجام تحقیق به خوبی احساس می

شود. همچنین فقه شیعی که پیشتاز اجتهاد و کشف فروع، از اصول فقهی است و همچنین دیگر ادیان در این باره نیز احکام خاصی دارد که این امر ضرورت پردازش به این موضوع را بیش از پیش آشکار می سازد.

ضرورت پژوهش این است که برای انجام انواع پیوند عضو، لازم است مجوزهای قانونی و شرعی را کسب شود، به همین خاطر پایان نامه ای تحت این عنوان مورد بررسی قرار گیرد و نظر شفاف و قاطع فقه مذاهب را در اختیار قانونگذار قرار دهد. پس رفع ابهامات شرعی بر مساله ی پیوند عضو که وظیفه دانش فقه است، کمک شایانی برای تدوین قانونی کامل و جامع خواهد کرد.

ج) پیشینه تحقیق

مسئله پیوند اعضا در کتب و پایان نامه ها و مقالات مختلف فقهی و حقوقی مطرح شده است؛ برخی از آثار و تالیفاتی که درباره موضوع تحقیق به رشته تحریر درآمده است به شرح ذیل می باشد:

۱. کتاب پیوند اعضا در فقه اسلامی، نویسنده دکتر سعید نظری توکلی، انتشارات آستان قدس رضوی، تاریخ نشر ۱۳۸۱؛ بیشتر در این کتاب فوق الذکر به آیات روایات در مورد پیوند اعضا پرداخته است که نشان دهنده این می باشد که پیوند اعضا حرام است یا حلال.
۲. کتاب پیوند اعضا در آیین فقه همراه با بررسی مرگ مغزی، نویسنده: دکتر علی پور جواهری، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۸۳؛ بیشتر به مباحث مرگ مغزی و نحوه پیوند از این افراد پرداخته است و هیچ اشاره ای به محکومین اعدام ننموده است.
۳. پایان نامه ای با موضوع بررسی فقهی و حقوقی اهداء اعضا حیاتی محکومین به اعدام و افراد مبتلا به مرگ مغزی به افراد نیازمند، نگارنده خانم فاطمه بیتام ۱۳۹۲، دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی، مجتمع دانشگاهی ولیعصر (عج) دانشکده ادبیات و علوم انسانی بیشتر

- فصول آن، به اهداء عضو به افراد مبتلا به مرگ مغزی پرداخته شده است و در خصوص اهداء عضو محکومین به اعدام پژوهش گری مذاهب اسلامی انجام نداده است.
۴. بررسی مبانی فقهی حقوقی اهداء و استفاده اعضای محکومین به اعدام، نگارنده آقای سهام مجدم ۱۳۹۴، دانشگاه شهید چمران اهواز؛ از موضوع پایان نامه هویدا است که اصلا نگاه مذهبی نداشته است بیشتر به نحوه پیوند اعضا کافر به کافر یا کافر به مسلمان پرداخته است.
۵. بررسی مبانی فقهی اهدای عضو محکومین به اعدام و متوفی، نگارنده خانم زهره گلستانی ۱۳۹۵، دانشگاه سمنان؛ بیشتر فصول به نحوه ی پیوند و ترمیم پذیر بودن عضو پیوند خورده و به فلسفه قصاص و یک سری قواعد فقهی پرداخته شده است.
۶. امکان سنجی فقهی و حقوقی پیوند اعضا پس از اجرای مجازات سالب حیات، نگارنده خانم سحر صلبی ۱۳۹۶، موسسه آموزش عالی آل طه؛ بیشتر فصول این پژوهش هم به نحوه پیوند از لحاظ پزشکی پرداخته و دیدگاه فقهای امامیه و به جنبه حقوقی پرداخته است بدلیل اینکه نگارنده این پژوهش رشته تحصیلی اش حقوق خصوصی بوده است.
- کلیه تحقیقاتی که درباره موضوع تحقیق به رشته تحریر در آمده اند به بررسی ماهیت پیوند اعضا در فقه امامیه و حقوق موضوعه ایران پرداخته اند اما این تحقیق که با رویکرد تطبیقی به بررسی مقایسه ای اهدای عضو محکومین به اعدام در فقه مقارن و حقوق موضوعه ایران می پردازد از حیث تبیین رویکردهای فقه مذاهب اسلامی و بررسی آراء و اقوال فقهای برجسته هر مذهب در خصوص پیوند اعضا که در سابق نیز در فقه معمول بوده است و نیز مطالعه قوانین مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ و قانون منع پیوند اعضا به اتباع خارجی که اخیرا به تصویب رسیده است دارای نوآوری می باشد.

د) اهداف تحقیق

تبیین جواز پیوند اعضای محکومین به اعدام از نظر مذاهب اسلامی و حقوقی می باشد و نیز نجات جان افرادی که به دلیل بیماری با مشکلات عدیده مواجه هستند ولی با گرفتن عضو پیوند مشکلات آنها حل می شود.

ه) سوالات تحقیق

سوال اصلی:

۱. پیوند اعضای محکومین به اعدام در فقه مقارن و حقوق موضوعه چه حکمی دارد؟

سوالات فرعی:

۱. دلایل موافقان فقهای مذاهب در مورد پیوند اعضای محکومین چیست؟
۲. رویکرد دین اسلام نسبت به پیوند اعضا چیست؟
۳. مستند قانونی در ایران در مورد پیوند عضو از بدن انسان مرده یا محکومین چیست؟

و) فرضیه های تحقیق

فرضیه اصلی:

پیوند اعضای محکومین به اعدام در فقه مقارن و حقوق موضوعه در صورتی که هرج و مرج هایی را به دنبال نداشته باشد مشروع شمرده شده است.

فرضیات فرعی:

۱. دلایل موافقان فقهای مذاهب در مورد پیوند اعضای محکومین، آیات، روایات و قواعد فقهی می باشد.

۲. اسلام دین اجتماعی و مبتنی بر اصول و قواعدی است که می تواند راهکارهای منطقی نسبت به مسایل مستحدثه از جمله پیوند اعضا ارایه دهد.
۳. مستند قانونی در ایران در مورد پیوند عضو از بدن انسان مرده یا محکومین، ماده وحده مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ مشتمل بر سه تبصره توسط مجلس شورای اسلامی است که حکم به جواز پیوند اعضا دارد.

ز) روش تحقیق

روش و ابزار گرد آوری اطلاعات شامل روش اصلی گرد آوری مطالب، روش کتابخانه ای اسنادی می باشد، ابزار اصلی در جمع آوری مطالب، مصاحبه با افراد مختلف و استفاده از شبکه های اطلاعاتی کامپیوتری و بخصوص شبکه جهانی اینترنت می باشد.

ح) سازماندهی تحقیق

این تحقیق به سه فصل مجزا تفکیک گردیده است. در فصل اول که به کلیات و تبیین مفاهیم اختصاص دارد در ذیل چهار مبحث مجزا به بررسی موضوع تحقیق پرداخته خواهد شد به نحوی که در مبحث اول به تبیین مفاهیم خواهد پرداخت سپس در مبحث دوم، ضرورت وضع اعدام و اهدای اعضاء مورد تبیین قرار خواهد گرفت. در ادامه در مبحث سوم، تاریخچه اعدام و اهدای اعضاء و در مبحث چهارم، مزایای اعدام به روش اهدای اعضاء مورد مطالعه قرار خواهد گرفت. سپس در فصل دوم که به بررسی فقهی حقوقی دیدگاه های مربوط به پیوند اعضا با تاکید بر فقه مقارن اختصاص دارد در ذیل دو مبحث مجزا، موضوع گیری های متفاوت درباره اهدای اعضاء و اعدام در مذاهب اسلامی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در فصل سوم که به ماهیت و کیفیت اهدای عضو محکومین به اعدام در فقه مقارن و حقوق ایران خواهد پرداخت در ذیل سه مبحث جداگانه، رویکرد فقه مذاهب اسلامی به پیوند عضو محکومین به اعدام، رویکرد قوانین مختلف درباره پیوند اعضا و شرایط قانونی جواز اهدای اعضا از